

Antoni Clavé ha estat aquests dies a Barcelona (viu a Cap Sant Pèire, al costat de Sant Trops, a la Provença, on té des del 1965 la casa i els estudis de pintura, gravat i escultura) per presentar una exposició de les seves darreres obres (algunes dels primers 80 i unes altres, la majoria, dels 90), a la Galeria Joan Gaspar de la plaça de Letamendi. Feia vuit anys que Clavé no exposava a la capital catalana.

Són trenta-sis les obres que exposa sota el títol sintètic d'*Antoni Clavé. Pintures, Tríptics, Collages*. Segons que explica Lluís Permanyer al catàleg: "Aquesta exposició evidencia la maduresa artística, en el sentit que l'obra reflecteix el pòsit reposat, serè i enriquidor d'ofici consumat i d'anys d'experièn-

El pintor Antoni Clavé exposa a la Galeria Joan Gaspar de Barcelona la seva darrera producció artística. Feia vuit anys que no ho feia.

cies plàstiques, on els signes coneguts, els colors tradicionals, les matèries que vénen de lluny i de sempre, les tècniques ben experimentades, el gest cal·ligràfic tan personal, prenen, malgrat tot, una sedimentació i una força i una dimensió noves". Clavé rellegeix el text. Somriu. I amb la modèstia i la sinceritat que el caracteritzen, sentència: "Sempre arribem a fer el mateix quadre encara que ens pensem que fem alguna cosa diferent". I continua: "Quan faig una exposició, sempre em manca un mes. És que no sé mai acabar un quadre. En Picasso ja m'ho deia: 'Et canses massa, has de saber parar'. Però no en sé. A casa, no hi tinc penjat cap quadre meu, perquè tindria ganes de retocar-lo constantment". Però a ell, més intuïtiu que teòric, no

Antoni Clavé exposa trenta-sis obres sota el títol sintètic d'Antoni Clavé. Pintures, Tríptics, Collages'. Són les seves darreres produccions artístiques, algunes dels primers 80 i la resta, la majoria, dels 90.

li plau de parlar del seu univers d'artista i del retorn al seu llenguatge de sempre. Això, ho deixa per als crítics. Ell s'estima més parlar dels seus records i del que fa aquests dies a Barcelona...

Clavé s'ha passejat pel carrer de Valldonzella, el carrer de la seva infantesa i joventut, fins que es va exiliar l'any 1939, després de lluitar al front d'Aragó amb la divisió Karl Marx. "Quan sóc a Barcelona m'agrada de passejar pels carrers i veure el bullici... És una manera d'adonar-te que la vida continua". I tot passejant pel barri del Raval entra al Museu d'Art Contemporani (MACBA). No era a la inauguració, aquest final de novembre. Precisament aquell dia era a casa seva, amb Joan Gaspar, fent la selecció de les obres de l'exposició que ara presenta. Que què li ha semblat el MACBA? Després d'un silenci allargat, diu que s'estima més de no opinar sobre el museu, però que hi troba a faltar obres de Picasso, Miró, Juli González, Manolo Hugué, Gargallo... "Hi manquen artistes catalans d'importància internacional. La veritat, no n'acabo d'entendre el concepte, perquè hi ha peces d'artistes alemanys de poca importància i, amb això, és millor de posar-hi gent d'aquí, no perquè hagi de ser un museu regional, no, però... Però jo no sóc qui ha de jutjar-ho".

L'exposició actual dels fons de la col·lecció del MACBA mostra una de les seves obres primerenques, *Telèfon*, del 1939. No ha deixat de sorprendre'l que triessin aquesta peça tan poc representativa de la seva obra. "És estrany -diu-, perquè només tinc tres peces d'aquest tipus i no són pas influència de Miró ni del GATCPAC, sinó de l'escultor Eudald Serra. És l'amic més antic que em queda a Barcelona. L'any 1935 va fer una exposició col·lectiva a les Galeries Catalònia. És d'aquí que neixen aquestes tres peces. El cartell d'aquella exposició, el va realitzar en Salvador Ortiga, un cartell magnífic que tinc penjat al taller i crec que és molt actual. En Salvador Ortiga era un gran amic meu. Malauradament, es va morir en un camp de concentració a França. Va ser ell qui em va descobrir el cubisme i em va introduir en la tècnica del col·latge. També gràcies a ell vaig prendre un compromís social i polític -l'Ortiga era del Moviment de Joves Catalanistes-, encara que jo no he militat mai en cap partit".

Els anys 30 Antoni Clavé es guanyava la vida fent cartells publicitaris dels films que projectaven els cinemes Catalunya, Capitol i Fèmina. Aquests cartells, els hi encarregava la distribuïdora Cinaes, dirigida per l'arquitecte Sixt Yllescas. "Va ser molt important per a mi aquell treball. Perquè l'Yllescas em va donar tota la llibertat, i jo feia cartells en

què introduïa el col·latge". Foren cartells que no passaren desapercebutos en el paisatge de la Barcelona republicana, ni de la crítica catalana ni internacional. Foren les primeres obres que van fer conèixer el jove artista, que llavors comptava només vint-i-un anys.

La darrera vegada que es van veure aquests cartells a Barcelona fou al 1990, al Palau Marc, dins els actes del Festival de Cinema de Barcelona. Si avui encara es conserven, és gràcies al fet que el pintor els va poder recuperar anys després de la guerra del 36. Ho explica el galerista Joan Gaspar: "Aquests cartells, els va enviar a Alemanya l'any 35, perquè una revista important, *Gebrauchsgraphick*, li va dedicar una monografia. L'any 1942 quan es va acabar la guerra, els alemanys li van tornar els cartells a Barcelona. Ell ja s'estava a París, però sa mare va guardar el paquet i temps després el va passar a en Clavé. En Clavé és un gran amant de cinema. Fins i tot ha fet alguns curt-metratges en vídeo. Fa alguns anys sempre portava la càmera de vídeo a sobre. Són unes pel·lícules fantàstiques. Hi ha un francès que li va al darrere per posar-les en solfa".

L'amistat dels Gaspar amb Antoni Clavé ve de lluny. S'havien conegut l'any 1953 a París. Dos anys després, el pintor tornava a trepitjar Barcelona després de més de quinze anys d'exili. I fou al 1956 que la galeria del Consell de Cent li va fer la primera exposició -accidentada per problemes amb el Franquisme-. Després n'han vingudes més. L'última, quan encara era la Sala Gaspar, fou al 1987, *El retorn del Japó*, es deia.

Des d'aquell 1987, Clavé no ha exposat obra recent a Barcelona. Però, han estat anys de reconeixement d'aquest "català universal", oblidat durant dècades pel seu país; i en aquests anys l'artista ha fet donació a la Generalitat d'obres importants. Però detesta els actes públics i l'incomoda la gent que no coneix. I és que en Clavé té una timidesa quasi malaltissa. "És increïble el que he patit per la timidesa. És un defecte, ja ho sé; un defecte de fabricació que no puc superar".

Amb tot, després d'una estona de conversa es relaxa i, tocant-se els cabells comenta que ja li toca de tallar-se'ls. S'ho fa ell mateix, des de fa quaranta anys. Ja de joves, ell i l'Ortiga se'ls tallaven mútuament. I a París els tallava a en Grau Sala, perquè aquest sempre li deia: "Fes-m'ho tu, Clavé, que el barber m'esquila tant que quan acaba ja no m'assemblo a mi mateix".

Aquest pintor, als 82 anys, es troba en plena forma. I la seva trajectòria artística internacional, també. Acaba d'inaugurar una exposició a París, que ja té el passaport per a anar a Nova York i Tòquio. Ara, ell, els vernissatges, no els pot sofrir... **Montserrat Serra**